

Uvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 10.12.15
FU-sak: 24/15		Arkivsaknr :

Karriereutvikling for postdoktorer

INNLEDNING

I den senere tid har universitetenes karrieropolitikk og da spesielt postdoktorenes rolle blitt diskutert. UHR publiserte en rapport: «Bedre karrieropolitikk for vitenskapelig personale i UH-sektoren¹» som tar for seg alle stadier fra doktorgrad til professorat. I oktober publiserte NIFU en empirisk studie: «Veien fra postdoktor til akademisk²» som ser på hvilke karriereveier postdoktorene tar etter sin periode. Temaet har også blitt debattert i Det norske vitenskapsakademi og i doktorgradsgruppen til European University Association.

POSTDOKTORSTILLINGEN OG UNIVERSITETENES KARRIEREPOLITIKK

Stillingskategorien postdoktor er regulert i forskrift og innehar klare kriterier for målsetning og stillingsforløp. Postdoktorstillingen har som hovedmål å kvalifisere for arbeid i vitenskapelige toppstillinger. Søknad til postdoktorstilling skal blant annet inneholde et prosjekt for kvalifiseringsarbeidet med tilhørende tidsplan. Institusjonen skal oppnevne en faglig rådgiver som har plikt til å rapportere prosjektfremdriften til arbeidsgiver.

UHR-rapporten peker på at postdoktorene lider under svak oppfølging fra institusjonen. Institusjonene har i mange tilfeller ikke rutiner for å følge opp progresjon og måloppnåelse i postdoktorprosjekter. Rapporten tar til orde for at institusjonene må legge til rette for at postdoktorene er best mulig rustet til å kvalifisere seg til stillinger på neste trinn i karriereløpet. I så måte kan manglende undervisningserfaring i postdoktorperioden være en utfordring for kandidaten. Det blir også problematisert at postdoktorkandidatene ikke oppnår en stor nok grad av vitenskapelig selvstendighet i perioden slik at de ikke er kvalifisert til å søke ERC midler. Rapporten anbefaler at institusjonene utvikler en langt bedre karrierepraksis for postdoktorstillingene med blant annet karriereplan og mentorordning. Rapporten peker også på at flere i postdoktorstilling må forberede seg på en karriere utenfor institusjonen og, for noen, utenfor akademisk.

KARRIEREVEIEN TIL POSTDOKTORENE

NIFU-rapporten «Veien fra postdoktor til akademisk» ser på hvilke stillinger personer med postdoktorerfaring får. Det har vært en kraftig økning av antallet postdoktorer siden 2000. Hovedfunnet i rapporten er at vel en fjerdedel av de som har hatt postdoktorstilling oppnår fast

¹ <http://www.uhr.no/documents/230615KarrieredokumentetUHR.pdf>

² <http://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2357313>

vitenskapelig eller faglig stilling i universitets- og høyskolesektoren (inkludert universitetssykehusene) etter 5-6 år.

I perioden 2001-2009 har antallet postdoktorer steget fra ca 500 til 1400. Antallet postdoktorer er størst innenfor fagområdene medisin, helse og mat-nat. Det er en rimelig jevn kjønnsbalanse for postdoktorstillinger med 45% kvinner. Det har også vært en økning i antall postdoktorer med utenlands doktorgrad fra 25% i 2001 til 40% i 2009. Rapporten har gjort en studie hvor de har samlet data for hvilke stillinger en person med postdoktorbakgrunn har 5-6 år og videre 8 år etter postdoktorperioden. Studien viser at etter 5-6 år var 25% i fast vitenskapelig/faglig stilling, 15% var i midlertidig forskerstilling, 6% i postdoktorstilling, 15 % i instituttsektoren og 40% ikke lengre i utdannings og forskningsinstitusjon. Etter 8 år var 32% i fast vitenskapelig /faglig stilling, 14% i midlertidig forskerstilling/postdoktor, 18% i instituttsektoren og 34% ikke lengre i utdannings og forskningsinstitusjon (NB: utvalget her er mindre enn for 5-6 års gruppen).

Rapporten peker på at antallet postdoktorstillinger har steget langt mer enn antallet faste vitenskapelige stillinger. Derfor er det også en skjevhet i andelen postdoktorer som oppnår fast vitenskapelig stilling mellom de fagområdene hvor det har vært en stor økning i antall postdoktorer og de fagområdene hvor det har vært en moderat økning. Det er derfor flere postdoktorer i fast vitenskapelig stilling innenfor humaniora og samfunnsvitenskap enn innenfor mat-nat og medisin. Kandidater innenfor sistnevnte fagområder har også flere karriereveier utenfor academia. Det er også en lavere andel postdoktorer med utenlandsk doktorgrad som oppnår fast vitenskapelig stilling enn med norsk doktorgrad. Rapporten finner derimot ingen store kjønnsforskjeller.

AVDELINGSDIREKTØRENS KOMMENTARER

I etterkant av de to rapportene har det vært en debatt om universitetenes karrieropolitikk og postdoktorstillingen. Det Norske Videnskaps-Akademi har arrangert et seminar: «Veien etter doktorgrad - karrieropolitikk for midlertidig vitenskapelig ansatte» og debatten har blitt belyst gjennom artikler i Forskerforum. På seminaret i Det Norske Videnskaps-Akademi fremmet Akademiet for yngre forskere et forslag om at universitetene skal opprette forpliktende postdoktorprogram som blant annet skal forberede kandidatene på en karriere utenfor academia. NTNU har også tatt til orde for en mer systematisk karrieropolitikk for ansatte i rekrutteringsstillinger.

Vi ser også at denne debatten foregår på europeisk nivå i EUA gjennom en nylig avholdt fokusgruppe om postdoktor. Diskusjonen her viste at universitetene som var representert hadde svært ulike oppfatninger om hva som er formålet med stillingstypen, og det var også variasjoner med hensyn til om institusjonene hadde strategier for videre karriere for denne gruppen. EUA vil følge dette opp videre.

Sentralt på UiB finnes det lite kunnskaper om postdoktorenes situasjon. Det er derfor vanskelig å vite om situasjonen som blir beskrevet i UHR-rapporten også gjelder her. Fakultetene oppfordres derfor til å ta en gjennomgang av hvordan postdoktorordningen fungerer på sitt fakultet og hvordan postdoktorenes prosjekter følges opp faglig. Dette bør være første skritt i en mer systematisk gjennomgang av postdoktorenes situasjon og hvorvidt postdoktorstillingene brukes i henhold til intensjonen for denne stillingskategorien. Det er også ønskelig å få utviklet et klart rammeverk for oppfølging av ansatte i postdoktorstilling. Rammeverket kan både ta for seg faglig utvikling og

karriereutvikling. Ved UiB kan det også være aktuelt å drøfte karriereutvikling i tilknytning til arbeidet med en ny handlingsplan for forskerutdanning.

Saken legges frem for en første diskusjon om status ved UiB generelt og ved fakultetene, samt innspill til hvordan postdoktorene bør følges opp ved UiB i fremtiden.